Eduskunnan hallinto- ja turvallisuusjaoston kirjallinen asiantuntijalausuntopyyntö Kehityspoliittiselta toimikunnalta

Aihe: HE 106/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2018 /Kansainvälinen kehitysyhteistyö

Kehityspoliittinen toimikunta (KPT) on valtioneuvoston asettama ainoa systemaattisesti ja laaja-alaisesti Suomen kehitysyhteistyötä sekä -politiikkaa arvioiva taho. Sen jäsenistö koostuu eduskuntapuolueista, etu- ja kansalaisjärjestöistä sekä UniPID- verkoston yliopistoista. Toimikunnan keskeisenä tehtävänä on seurata kehityspoliittisen selonteon (2016) ja Suomen Kestävän kehityksen Agenda2030 toimintasuunnitelman (2016) toteutusta. Lisäksi toimikunta valvoo, että Suomen kehityspolitiikka noudattaa kansainvälisiä sitoumuksia ja pyrkii vaikuttamaan kehityspolitiikan sisältöön sekä sen toimintatapoihin.

Kehityspoliittinen toimikunta on seurannut Suomen kehitysyhteistyön rahoitusta vuodesta 2003 ja ilmaissut huolensa vuosittaisissa arvioissaan Suomen kehitysrahoituksen määrästä ja siitä, että Suomi laiminlyö kansainvälisiä kehitysrahoitussitoumuksiaan. Tällä hallituskaudella kehitysyhteistyöhön on kohdistunut historiallisesti suurimmat ja muihin sektoreihin verrattuna suhteellisesti mittavimmat, keskimäärin noin 40 prosentin, leikkaukset. Myöskään päästökauppatuloja ei enää ohjata kehitysyhteistyöhön. Lisäksi vastoin Suomen kansainvälisiä sitoumuksia myös ilmastorahoitus katetaan kehitysyhteistyömäärärahoista. KPT pitää valitettavana, että kehitysrahoitusta on vähennetty merkittävästi juuri aikana, jolle sillä olisi suurin tarve. Mittavat ja pitkittyvät humanitaariset kriisit ja niiden perimmäiset syyt vaativat humanitaarisen avun lisäksi pitkäkestoista, ennaltaehkäisevää kehitysyhteistyötä. [Ks. lisää aiheesta: https://www.kehityspoliittinentoimikunta.fi/julkaisut-ja-materiaalit/lausunnot-ja-tiedotteet/kptn-lausunto-ennaltaehkaiseva-kehitysyhteistyo-ja-humanitaarinen-apu-tarvitsevat-kumpikin-riittavat-resurssit/].

On erityisen tärkeää huomata se, että Suomen hallitus on sitoutunut YK:n kestävän kehityksen Agenda2030 toimeenpanoon ja sitä myös seurataan kansainvälisesti. Tässä yhteydessä Suomi on vahvistanut sitoutumisensa 0,7 prosenttin kehitysrahoitusosuuteen bruttokansatulosta ja avun kohdentamiseen kaikkein köyhimmille maille 0,2 prosentin BKTL-suosituksen mukaisesti (Kestävän kehityksen tavoite SDG-17). Talousarvioesitystä tulisi tarkastella tämän sitoumuksen valossa. Myös eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan mietintö Suomen Agenda2030 toimintaohjelmasta (TuVM12017 vp VNS 1/2017 vp) toteaa ponnessaan (8.), että "valtioneuvosto toteuttaa hallitusohjelmassa ja Agenda2030-toimenpideohjelmassa tavoitteena olevan kehitysrahoituksen nostamisen YK:n ja EU:n tavoitteiden mukaiseen 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta."

Hallituksen talousarvioesityksessä kansainväliseen kehitysyhteistyöhön ehdotetaan yhteensä 0,9 mrd. euroa, jolloin kehitysyhteistyön määrärahojen tason arvioidaan vuonna 2018 olevan 0,38 % suhteessa bruttokansatuloon. Tämä taso ei vastaa Suomen kansainvälisiä kehitysrahoitussitoumuksia. Varsinaiseen kehitysyhteistyöhön ehdotetaan myönnettäväksi 546,3 milj. euroa sekä 411,5 milj. euron sitoumusvaltuuksia, joista aiheutuvat menot ajoittuvat vuoden 2018 jälkeisille vuosille. Talousarvioesityksen mukaan Suomen kaikkein köyhimmille maille suuntautuvan kehitysyhteistyön ja avun ennakoidaan olevan 0,16 prosenttia vuonna 2018 bruttokansatulosta. Tämä ei myöskään ole linjassa YK:n Agenda2030 tavoitteen kanssa.

Talousarvioesitys esittää myös ensi vuonna Finnfundin pääoman korottamiseen 10 milj. euroa ja kehitysyhteistyön finanssisijoituksiin 130 milj. euroa. Tämä ehdotus jatkaa tällä hallituskaudella tapahtunutta suurinta yksittäistä linjanmuutosta Suomen kehityspolitiikan rahoituksessa kautta aikojen. Siksi on tärkeä varmistaa, että sijoituskohteet vastaavat kestävän kehityksen ja Suomen kehityspolitiikan tavoitteita ja sen toimeenpanoon liittyviä linjauksia. Lisäksi sijoituksien tulee täyttää OECD/DAC:n kehitysyhteistyön kriteerit (ml. sukupuolinäkökulma). KPT painottaa, että finanssisijoituksia on myös

erittäin tärkeä tarkastella niiden kohdemaiden hallinnon ja kansalaisyhteiskunnan toimijoiden näkökulmista. Lisäksi finanssisijoituksia tulisi kohdentaa erityisesti Suomen kehityspolitiikan painopistealueille, joihin on kohdistunut mittavat leikkaukset (ml. ruoka- ja vesiturva).

Agenda 2030:n toimeenpanossa Suomi on sitoutunut siihen, että merkittävä osa kehitysyhteistyön resursseista tukee suoraan tai välillisesti ilmastotoimia erityisesti kehitysrahoituslaitosten saaman rahoituksen kautta. Suomen ilmastorahoituksen taso ei kuitenkaan vastaa Suomen kansainvälisiä sitoumuksia. Siksi vastuullisia finanssisijoituksia tarvitaan myös ilmastotoimiin.

KPT pitää erittäin tervetulleena talousarvioesityksen ehdotusta sukupuolten välisen tasa-arvon edistämisestä läpi kaiken toiminnan ja että tavoitteena on edelleen kasvattaa sukupuolten välistä tasa-arvoa edistävän kehitysyhteistyön osuutta vuoden 2018 aikana. Naisten ja tyttöjen aseman ja oikeuksien priorisointi tulee näkyä painoarvoa vastaavana resursointina.

KPT näkee, että hallituskausittain vaihtuva kehityspoliittinen ohjelma ei palvele kehityspolitiikan pitkän aikavälin tavoitteita eikä tarjoa riittävää ohjausta niiden saavuttamiseksi. Siksi kehityspolitiikka tarvitsee pitkän, Agenda2030 – sykliä palvelevan perustan. Tämä voisi olla esimerkiksi kehitysyhteistyölaki tai muu kehitysyhteistyön pitkän aikavälin strategia. Pysyvä perusta tehostaisi kehityspolitiikan suunnitelmallisuutta ja tuloksellisuutta sekä toiminnan budjetointia.

Kehityspoliittisen toimikunnan suositukset

- Hallituksen tulee laatia uskottava ja konkreettinen aikataulu kehitysyhteistyön rahoituksen 0,7 prosentin BKTL-osuuden saavuttamiseksi. Myös tulevaisuusvaliokunnan mietintö Suomen Agenda2030 toimeenpanosta edellyttää tätä.

- Hallituksen täytyy huolehtia siitä, että kaikkein köyhimpien maiden kehitysrahoitusosuus noudattaa kansainvälistä kestävän kehityksen Agenda2030 sitoumustaan 0,2 prosentin BKTL-osuudesta. Kaikkein köyhimpien maiden asema tulee huomioida myös ilmastorahoituksessa.

- Finanssisijoituksien tulee suunnitelmallisesti täydentää eri kehitysrahoitusmuotojen – ja toimien kokonaisuutta. Finanssisijoitusten kehitystavoitteiden mukainen kohdentaminen vaatii tuekseen selkeän suunnitelman, jolla kohdennetaan tulevien vuosien finanssisijoitukset Suomen kehityspolitiikan painopisteiden ja ilmastorahoituksen tarpeisiin.

- Myös finanssisijoitusten tulee täyttää OECD/DAC:n kehitysyhteistyön kriteerit (ml. sukupuolinäkökulma) sekä noudattaa kansainvälisesti sovittuja kehitysyhteistyön tuloksellisuuden periaatteita, kuten läpinäkyvyyttä, mitattavissa olevien tulostavoitteiden asettamista ja niiden järjestelmällistä seurantaa.

- Finanssisijoitusten kehitysvaikutusten seurantaa tulee jatkuvasti kehittää ja rahoituksen käytöstä sekä tuloksista tulee raportoida eduskunnalle osana Suomen kehityspolitiikan kokonaisuutta.

- Naisten ja tyttöjen aseman ja oikeuksien priorisointi kehityspolitiikassa tulee näkyä painoarvoa vastaavana resursointina.

- Kehityspolitiikan päätavoitteet ja toimintaperiaatteet tulisi vakiinnuttaa vaihtuvia politiikkaohjelmia pysyvämmälle tasolle, kuten kehitysyhteistyölakiin tai muuhun pitkän aikavälin strategiaan.

Lisätietoja: Marikki Stocchetti, KPT:n pääsihteeri, puh. 050 525 864 marikki.stocchetti@formin.fi